

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Humilitatem esse fundamentum omnium virtutum. Cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Gregor.

Basil.

Dion. in
director.
vita no.
bil. ar. 4.

Isaias
Abbas
orat. 20.
20. 1. Bi-
bliothec.

D.Thom.
2.2. q. 161
ar. 6.

Rusbro-
ch. lib. de
p. acipus
virtut. c.
1.

Idem lib.
de regno
Deum a-
micitiam.
c. 14.

Gregorij: Humilitas vera est, qua quis de se parua
estimat, & bona alterius sine invidia & luore com-
mendat. Et illa Basilij: Humilitas quidem ea est,
cum quis ceteros omnes seipso superiores existimat,
ex praescripto Apostoli. Et illa Dionysij Richelij:
Humilitas est virtus, qua mens creata ex attenda
consideratione sui ipsius, ac proprii Creatoris, se-
ipsam parvipendit, ac despicit. Et illa tandem
aliorum. Humilitas est, iniuriam non posse facere,
& factam posse tolerare. Et cum omnia fecerimus,
dicarous, serui inutiles sumus, quod debuimus face-
re, fecimus. Est, o homo, humilitas, abyssus
quaedam annihilationis tui; est a te tui ipsius eua-
cuatio; est motuum elationis perfecta cohibitio, &
spirituum insurgentium cita depressio. Humilitas
est odium tui ipsius sanctum; est exultatio de tua
paruitate concepta; est desiderium ingens, quo igno-
rari propter Deum, despici, inhonorari, increpari, &
impeti persecutionibus ac probis desideres. Est
tandem humilitas omnium bonorum, & dignita-
tum contemptio, & fuga propter imitationem Chri-
sti Iesu, & obsequiorum ac ministeriorum abiecto-
rum assumptio. Audi sanctum Abbatem Isaiam,
quibusdam verbis humilitatem describit, aut quos
eius effectus & signa, vnde dignoscatur, inue-
niat. Quid est humilitas, inquit? Humilitas est,
cum quis se peccatorem existimat, & nihil boni face-
re in conspectu Dei. Humilitatis exercet officia,
qui silentium colit, qui sibi ipsi non placet vlla in-
re, qui non est contentiosus, qui se subicit omni-
bus, qui oculos humi defixos tenet, qui mortem
assidue meditatur, qui a mendacio cauet, & a nu-
gis & sermonibus abhorret inutilibus, qui maiori-
bus non aduerfatur, qui sententiam suam minime
defendit, qui aequo animo fert contumeliam, qui
otium fugit, qui labores libenter subit, qui nemi-
nem irrat. Da igitur operam, frater, vt haec possi-
deas, ne anima tua domicilium fiat omnium per-
turbationum, & vitam transigas semper infructuo-
sam. Haec sunt verba illius viri sanctissimi. Leta-
re igitur, o frater, quod ab omnibus cognoscaris;
quod propter defectus tuos contemnas; quod
obscurus & inglorius relinquaris. Exulta quod
alij fulgeant, & tu ignoreis; quod alij ascendant,
& tu cadas; quod aliorum sententia magni aestime-
tur, tua vero rideatur, & nunc tandem vim humilita-
tis intelliges, & splendorem, ac pacem huius pra-
stantissimae virtutis deprehendes.

Haec ergo humilitas affectionis nascitur ex hu-
militate cognitionis, siue ex cognitione sui. Haec ve-
ro ortum habet tanquam ex principio & radice, vt
Thomas Aquinas ait, ex cognitione maiestatis Dei,
ex verissimaeque erga Deum reuerentia. Quia ex eo
quod maiestatem Dei cognoscimus, & eam profun-
de reueremur, nascitur, vt nos, & nostra omnia quasi
nihilum reputemus, & nos ipsos contemnamus. Vn-
de Ioannes Rusbrochius per hanc reuerentiam, hu-
militatem definit, dicens: Humilitas est animi de-
missio, id est, interna quaedam & profunda cordis &
animi coram celsissima Dei maiestate inclinatio at-
que submissio; quam quidem & iustitia imperat, &
cor diuino praeditum amore, urgente charitate, omit-
tere non potest. Et alio loco, postquam exposuit quid
sit timor Dei, haec addit: Nascitur autem ex hoc ama-
bili timore vera humilitas, & minime ficta sui in ima
abieccio, dum quis Dei considerat & attendit ma-
gnitudinem, & suam ipsius paruitatem; Dei sapien-
tiam, & suam ignorantiam; Dei diuitias, ac libera-
litatem, & suam inopiam, & indigentiam. Hu-
militas ista semper hominem se se parui pendere, &

A abieccere facit coram Deo; itemque demittere se,
ne dum subtus superiores & aequales, verum etiam
inferiores, ita vt quatenus recta dicitur ratio, omni-
bus opis eius indigis humiliter seruiat: cibo etiam ac
potu pro natura viribus contentus sit: habitu quo-
que, siue cultu corporis, ita vt status eius exigit, at-
que decet, humilitatem praeferat, vt nemo iure pos-
sit reprehendere, & vt denique in sua conuersatio-
ne foris & intus, coram Deo & cunctis hominibus,
humilis sit.

B Ecce duplicem humilitatem, cuius inter virtutes
Morales hoc magnum elogium est, quod est virtus
propria Christianorum, quam Christiana doctrina
affectuata est, nunquam tamen eam inflata Philoso-
phia cognouit. In Platone, in Aristotele, in aliis-
que antiquis Philosophis multa de Prudentia, multa
de Iustitia, multa de Fortitudine, & Temperantia
leges; at de Humilitate nec verbum vnum inuenies.
Immo in doctrina, & studio harum virtutum super-
bi erant & arrogantes, quoniam doctrinam subtili-
tati ingenij sui, & studium non Deo, sed propriis
viribus tribuebant, cuius rei vel vnum tantum po-
namus exemplum. Diogenes enim ille, tam ab
antiquis sapientibus celebratus, tam insignis gloriae
mundi contemptor, a Platone conuictus est, quod
mundi gloriam propter honorem despiceret, & pro-
pter gloriam inanem calcaret: de quo haec scribit
Laertius: Calcans ipse, id est, Platonis aliquan-
do stratum, praesentibus Dionysij amicis, quos ille
inuitat, dixit: Calco Platonis inane studium: ad
quem Plato; Quanto, inquit, o Diogenes, fastu-
tumes, dum superbiam te calcare puras! Alij Dio-
genem hoc dixisse ferunt; Calco Platonis fastum; il-
lumque respondisse, At fastu alio Diogenes? Atten-
de qualis fuerit huius sapientis humilitas, qui fastum
mundi alio fastu despiciebat, & gloriae ex gloria
& laudis amore calcabat. Nec fuit maior aliorum
Philosophorum submissio, qui suarum virium amo-
re decepti, illis bona sua & labores, tribuerunt,
& gratiae virtutem penitus ignorarunt. Nos igitur
Dei beneficio, Christi discipuli, virtutem Chri-
stianam commendemus, & licet postea sigillatim
vitamque eius partem, ad cognitionem & affectio-
nem pertinentem, diuersis tractatibus exponemus;
nunc vero quia vtriusque vna necessitas & vna pra-
stantia est, vtramque eadem tractationis serie lau-
damus.

Humilitatem esse fundamentum omnium
Virtutum.

CAPVT II.

E **C**OGNITA humilitatis natura, ad eius
magnalia vtrumque praebanda transeam-
mus, quae nos ad illius amorem & stu-
dium accendant, & difficultatem, si quae
in ipsius actionibus occurrerit, superent, atque sub-
uertant. Sed vnde incipiemus huius magnae virtutis
praeconia? A quonam elogio illius utilitates multi-
plices inchoabimus? Certè ab eo quod praecipuum,
aut vnum ex praecipuis est: quia humilitas vniuersa-
rum est virtutum fundamentum & basis, in qua-
tius spiritalis vitae structura fundatur. At dum he-
militatem seipsam semper deprimentem extolli-
mus, timendum valde est, ne in virtutes reliquas, ac
praesertim in Fidem, immo & in ipsammet humili-
tatem iniuriosi reperiamur. Quoddam enim genus in-
iuriae est, titulos honorificos, minime tamen debitos, &

alicui

De Humilitate
Tom. 1

Laertius
de vita
Philoso-
pho. li. 1.

alicui tribuere, vt si communem equitem, apud nos Hispanos, excellentissimum appellares, qui titulus vix magnatibus conceditur; aut magnatem quempiam maiestatis nomine, quod solis datur supremis regibus, insignires. Nam hæc honorificentissima compellatio indigno oblata, potius ad irrisionem eius, quam ad honoris delationem dari præsumitur. Esse autem virtutum omnium fundamentum, titulus est cuiusdam reginæ virtutum, nempe Fidei virtutis Theologiæ: dum ergo humilitatem vocamus fundamentum virtutum, tantum abest, quòd eam honoremus, vt magis dedecore & iniuria afficiamus. Quod minus cum hac virtute faciendum est, quæ cum modestissima sit, sic nominata forsitan pudore suffunditur, quia omnem altitudinem detestatur. Certè quidem Fidei competere esse fundamentum virtutum, ex Paulo aperte colligitur, qui ait: Fides est sperandarum substantia rerum:] vt sicut substantiæ rei, reliqua, quæ communi nomine vocamus accidentia, innituntur; ita in fide omnia spiritualia dona intelligantur esse fundata. Ab hoc scripturarum fonte haurientes sancti Doctores, Fidei, nomen fundamenti, aut basis, aut prioris ascribunt. Nam Ambrosius ait: Doceris serie scripturarum, Fidem esse radicem virtutum omnium. Augustinus verò: Fides est prima, quæ subiugata animam Deo. Et Prosper: Fides bonæ voluntatis & iustæ actionis est genitrix. Pulchra autem similitudine vsus est Lactantius, vt hæc rem exponeret, qui de Cimone quoddam loquens, ob virtutes laudatissimo, hæc subdit, vt fidem altruat, & sine ea, tanquam sine fundamento, omnia bona animæ perire demonstrat. Omnis iustitia eius, inquit, similis est humano corpori, caput non habenti; in quo tametsi membra omnia & locis suis consent, & figura, & habitudine, tamen quoniam deest id, quod est omnium principale, & vita & omni sensu caret. Itaque membra illa formam tantummodo membrorum habent, vsus non habent, tam scilicet quam caput sine corpore; cui similis est; qui cum Deum non ignoret, viuere iniuste. Id enim solum habet, quod est summum, sed frustra, quoniam virtutibus, tanquam membris, eget. Itaque vt sit viuum ac sensibile corpus, & agnitio Dei necessaria est, quasi caput, & omnes virtutes quasi corpus: ita fiet homo perfectus ac viuus. Sed tamen summa omnis in capite est, quod quamuis constare non potest sine omnibus, sine quibusdam tamen potest. Quin & Beatus Dorotheus palam ait, Fidem debere fundamento domus, & humilitatem bitumini, quo iunguntur lapides, comparari. Primum, inquit, iacienda sunt fundamenta, quæ Fides est; Sine fide enim (vt ait Apostolus) impossibile est placere Deo.] Construat deinde super fundamentum ædificium excellentissimum. Interdicit obedientia? Adiciat lapidem primum obedientiæ. Contingit ira, vel commotio vlla fractis in se? Apponat alterum patientiæ lapidem. Intercurrit continentia? Tertium addat continentiæ lapidem. Et sic à quacumque virtute, quæ occurrerit, sumendus est lapis, & ædificio ipsi apponendus. Et post pauca. Debet etiam qui extruit, aut ædificat, lapidem cum bitumine adicere. Si enim lapidem lapidi absque bitumine & calce superimponat, excutiantur lapides, & ruit domus. Bitumen; Humilitas est (est enim terra, quæ pedibus omnium atteritur) omnis igitur virtus absque humilitate non reputatur virtus à patribus. Omnium enim fuit vna sententia, Ita impossibile est saluari animam absque humilitate, vt nauim sine clauis ædificari. Quicquid igitur boni quisque egerit, id agat cum

A humilitate, vt per humilitatem conferuetur quod factum fuerit.] Hæc ille. Vnus domus vnum tantum est fundamentum. Si ergo Fides est fundamentum spiritualis domus, quam in cordibus nostris, ex virtutibus, tanquam ex lapidibus politis, extruimus, profectò fundamentum non erit humilitas, quæ ita fidei subnititur, vt sine illa stare non possit. Nam quæ, rogo, humilitas erit, quæ Deum omnium bonorum auctorem ignorat, & quæ nec imbecillitatem hominis, nec gratiæ virtutem, & necessitatem agnoscit?

Sed certum sit, Humilitatem, omnium fundamentum esse virtutum, licet diuersa ratione, quam Fidem; in eamque omnem spiritualis vitæ ædificationem incumbere: Fides quidem fundamentum virtutum est: fatemur. Quia, vt Thomas Aquinas optimè ait, in actionibus nostris cognitio & amor finis præcedunt. Vnde priores sunt virtutes Theologiæ, quæ finem attingunt, scilicet Deum, auctorem beatitudinis, quam virtutes Morales, quæ ad media tendunt, quibus consequimur finem. Inter virtutes autem Theologicas præcedit Fides, quæ ad intellectum pertinet, quoniam prius est, finem agnoscere, quam finem sperare aut amare. Alia autem ratione humilitas est virtutum fundamentum, etiam Fidei: Quoniam nemo per Fidem Deum agnoscat, nisi prius per humilitatem, superbiam ex corde depulerit, & se dictis Dei docentis & proponentis Ecclesiæ subiecerit. Nemo etiam aliarum virtutum diues fiet, qui eas non à viribus suis, sed à patre luminum venire ignorauerit, & qui non dona esse Dei affectu ipso perceperit. Vestis illa sacerdotibus, iussu Domini facta, habebat deorsum, atque in extrema parte sui, iuxta pedes sacerdotis, mala punica, tintinnabula aurea, & malogranata, vt hoc, quod dicimus, mysticè signaretur. Nam in tintinnabulis aureis fulgentissimam charitatem, in malis punicis verò & in malogranatis cæteras virtutes contemplant. Hæc igitur iuxta pedes sunt, ac si pedibus niterentur, quoniam vana erunt & insuauia, nec Deo placita, nisi humilitati extrema parte corporis signata nitantur.

Multa verò in humilitate reperimus, quorum gratia eam virtutum fundamentum esse dicamus. Nam in ædificatione domus prius de fundamento, quam de cæteris partibus cogitamus: prius illud substerimus, & postea parietes in altum erigimus. Ita prorsus in vitæ spiritualis fabrica principio de humilitate curandum est, & de eius adeptione cogitandum, vt moles ædificij spiritualis secura consistat. Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis, inquit Augustinus, de fundamento prius cogita humilitatis. Et quantam quisque vult & disponit superimponere molem ædificij, quanto erit maius ædificium, tanto altius fodit fundamentum. Et fabrica quidem cum construitur, in superna confurgit. Qui autem fodit fundamentum, ad ima deprimitur. Ergo & fabrica ante celsitudinem humiliatur, & fastigium post humiliationem erigitur. Et ad finem sermonis ait: Sed quia magnum fastigium est, de fundamento cogita. Quo, inquis, fundamento? Disce ab illo, quoniam mitis est, & humilis corde. Hoc in te fode fundamentum humilitatis, & peruenies ad fastigium charitatis. Christus certè Saluator noster ab humilitate vitam mortalem nostri causa suscepta orsus est. Cum enim in forma Dei esset, & se æqualem esse Deo, non rapinam arbitraretur, ex inaniuit tamen semetipsum, formam serui accipiens,] vt nos ex illo

Hebr. 11. 1.

Ambr. 2. de Cain 9. Aug. lib. de agone Christi c. 13. Presper. 1. de vocat. gen. c. 8.

Dorothe.

Hebr. 11. 6.

D. Thom. 2. 2. q. 4. ar. 7.

Exodi 39. 24.

Aug. lib. 1. de uerbis Domini ser. 10.

Phil. 2. 6.

disceremus spiritualem vitam à depulsiōne superbiae exordiri, & ab amore & studio humilitatis inchoare. Nam inane esset, plenumque periculi, in itinere caelestis patriae ducem deserere, & non eius, qui nobis in magistrum ac praeceptorem datus est, praeceptum verbo & exemplo datum suscipere. Hoc autem sonant illa verba Cypriani: Hic est primus religionis introitus, sicut in mundum primus Christi ingressus: ut quicumque pie vult vivere, humiliter de se sentiat, neque supra se in mirabilibus ambulare praesumat. Fundamentum sanctitatis semper fuit humilitas, nec in caelo stare potuit superba sublimitas. Hanc primam gratiam ingrediens mundum noster paruulus attulit, & à cunabulis nos sibi conformes fieri volens, teneri voluit in vita, quod exhibuit in persona.] Hæc ille. Fundamentum ergo aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus;] & ab alia virtute nisi ab illa, à qua ipse Dominus exorsus est, nullus inchoare praesumat, quia ille, qui se fundamentum fecit, & ita se deiecit, ut nos illi niteremur, humilitatem nobis primo loco imitandam proposuit, & hanc, tanquam virtutum initium, nobis suo exemplo monstravit.

Cypria.
de nati-
uit. Chri-
sti.

1. Corint.
3. 11.

Est etiam fundamentum pars ædificij firmissima, ex prægrandibus lapidibus calcæque compacta, ita ut sine ruinæ periculo parietes, & tecta, ac reliqua omnia sustentet. Id verò quàm verè, quàm propriè, quàm perfecte in humilitatem quadret, qui aliquem hautum humilitatis habent, rectè (ut opinor) intelligent. Lapidès prægrandes sunt, cognitio sui, & despicientia sui, per multos gradus actionisque distincti, de quibus infra sumus acturi. Calx hos lapides iungens, est suavitas quædam humilis, & modesta animæ, qua omnes humilitatis gradus in corde suo copulans, de suo nihilo, ac de magnitudine Dei miro modo dulcescit. Firmitas autem & stabilitas humilitatis est admirabilis, quia nulli creato nititur, sed in solo Deo, humilium susceptore, omnem spem suam collocat, à quo usque ad fastigium perfectionis sublimatur. Audi humilem, & attende cui nitatur.

Philipp.
4. 13.

Michee
7. 7.

Omnia, inquit, possum in eo, qui me confortat.] In me nihil omnino valeo: in illo ad omnia faciendâ & perferendâ sufficio. Audi alium humilem, & contemplantur cui fidat. Ego autem, inquit, ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum, audiet me Deus meus.] Non in alium, inquam, mentis oculos intendam, non alteri fidam: in eo spem meam collocabo, quem solum liberatorem agnosco: ipse meas preces audiet, utque mihi optimum fuerit, universa disponet. Quia ergo humilitas penitus de se ipsa diffidit, & in Deo solo confidit, qui non derelinquit sperantes in se, ideo est virtus maximè stabilis, & immensam quandam firmitatem habens. Ac proinde Bernardus sapienter ait: Virtutum bonum quoddam, ac stabile fundamentum, humilitas. Nempe si nuret, illa virtutum aggregatio non nisi ruina est. Et alio loco: Fode in te fundamentum humilitatis, & peruenies ad fastigium charitatis. Vis capere celsitudinem Dei? Cape prius humilitatem Christi. Sola est virtus humilitatis, reparatio læsæ charitatis.] Nihil amplius dici potest aut cogitari, ad commendandam huius fundamenti firmitudinem.

Bern. lib.
5. de con-
suetud.
14.
Epiß.

Quid sublimius charitate, quæ animam non iam caelestem, non iam angelicam, sed planè filiam Dei facit, & in Dei amicitiam & familiaritatem extollit? Quid (ut ita dicam) grauius charitate, quæ Dei humeris posita, eum ad terram usque depressit & ad humanitatem nostram assumendam adigit? Sed tota hæc sublimitas, totum hoc pondus humilitati niti-

tur, & super illam absque discrimine casus erigitur. O fundamentum stabile & firmum quod tantam altitudinem sustinet, quod tam eximium pondus nec perdit, nec opprimit!

Fundamentum denique sua stabilitate ac firmitate omnes partes ædificij sustentat, quo nutante aut deficiente, tota lapidum, & lignorum structura destruitur. In quo humilitatis virtus, cæteris virtutibus comparata, à fundamento non differt. Quam si fastuleris, Fides periclitabitur, spes minuetur, charitas destruetur, Prudentia excæcabitur, Iustitia decipietur, Fortitudo infirma, ac Temperantia immoderata reddetur. Hæc, si opus esset, non verbis, sed superbiorum gestus facile esset ostendere. Quanti ob superbiam errauerunt à fide, & inferuerunt se doloribus multis? Aspice, rogo, miserrima Angliæ ac Germaniæ regna, hæresibus oppleta, erroribus, & dolis spirituum malignorum populata. Ingrederere spiritu corda filiorum, Ecclesiæ rebellium, hæreticorum scilicet, qui venerabilem matrem, ac veritatis columnam deseruerunt, & Lutherum, Caluinum, & alia similia monstra turpissima sanctissimis Apostolis ac Doctoribus anteposuerunt, & videbis ex vna sanctæ humilitatis absentia, & ex superbia presentia, tanta mala fuisse progenita, tanta delicia absurdissima generata. Quanti ob superbiam & fiduciam propriam desperauerunt? nam post multos conatus aliqua bona sibi impossibilia putauerunt, dum ipsis ob superbiam gratia efficax denegatur. Tolle à prudentibus humilitatem, & videbis quàm imprudenter se iactant, quàm in sapienter & arroganter se laudant, & aliis se maiores, doctiores, & ad munera aptiores existimant. Tolle eam à iudicibus, & data occasione ascendendi ad maiorem dignitatem, ut ascendant, iustitiam subuertent, & non iuri, sed regis adulationi deservient. Tolle à ducibus belli, & ut de hostibus triumphant, non iam stratagematibus in bello permissis, sed ignominiosis dolis venturam, & non tam bellicam fortitudinem, quàm gloriam inanem stabile curabunt. Tolle à viris spiritualibus, & religiosis, & ne notentur à secularibus, aut ne minus vrbani aut graues habeantur in cibo, & potu, & in cultu vestium, & cellæ, ac utensilium, tanta superflua admittent, ut manifestum sit eos à suis cordibus abstinentiam & modestiam omnem relegasse. Ante ergo quàm conteratur, exaltatur cor hominis; & ante quàm glorificetur, humiliatur.] Annon contentio humani cordis est virtutum destructio? Sed hanc infert eiusdem cordis superba exaltatio. Nonne eius gloria, virtutum & caelestium donorum adeptio? Sed & hanc præcedit humilitas eiusdem cordis sapientique deiectio. Atque adeò verissimum est dictum illud Gregorij: Quia enim origo virtutis, humilitas est, illa in nobis virtus veraciter pullulat, quæ in radice propria, id est, humilitate perdurat. A qua nimirum, si abscinditur, arefcit: quia viuificantem se in intimis humorem charitatis perdit.] Certè arefcit virtus quælibet si à radice humilitatis euellatur. Nec potest mens iusti à dignitate virtutis ad miseram seruitutem vitiorum cadere, nisi prius in se aliquo modo destruat fundamenta humilitatis. Quare etiam Salomon dixit: Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus.] Quia nisi homo reuerentiam & subiectionem ad Deum desereret, & crebro collo aduersus eum, & mandata eius superberet, nunquam in gratiæ dissipationem & peccatorum ruinam incideret. Manet igitur, humilitatem fundamentum esse virtutum, quæ in hoc spiritali ædificio prima est, quæ omnes virtutes, ut parietes huius domus, & charitatem ipsam ut tectum culmenque

B

C

D

E

Prover.
18. 12.

Greg. 27.
mor. 5.
27.

Prover.
16. 18.

sustenta

De Praeconi
Tom. I

sustentat, & ad tantam molein sustinendam debita firmitudinem habet. Quamobrem, o iuste, si cupis in corde tuo, atque in mente tua Deo domum sanctitatis erigere, ab imo humilitatis incipe, quia quicquid sine illa edificaueris, subito corruet, & labor tuus fructu vacuus permanebit. Audi Cæsarium Arelatensem Episcopum, veritatem hanc manifestè prædicantem. Er qui spiritualem fabricam edificare, Christo adiuuante, coepistis fundamentum veræ religionis supra petram humilitatis collocare debetis. Quælibet enim fabrica, quamuis sublimis & ampla sit, si firmum non habuerit fundamentum, citò delabitur in ruinam. Sic est, fratres dilectissimi, & constructio spiritualis. Quælibet bona quis habeat, si veræ humilitatis fundamentum habere noluerit, firmiter stare non poterit. Fundamentum aliud nemo potest ponere, (sicut dixit Apostolus) præter id quod positum est, quod est Christus Dominus. Duo enim ædificia, & duæ ciuitates à mundi initio constructur: vnã ædificat Christus; alteram diabolus: vnã ædificat humilis; aliam superbus: vnã humiliatur, vt firmiter surgat: alia erigitur, vt infeliciter cadat. In fabrica Christi, qui ædificantur de imis, leuantur ad summa: in fabrica verò diaboli, de summis ad ima præcipitantur. Sic ille. Fidem igitur pro fundamento quidem habe (neque enim volumus ab ea suam prærogatiuam auferre) & eam vt caput, ac vitæ spiritualis initium omnibus antepone, cuius habitus si in te permanerit, magna spes elucet à peccatis resurgendi, licet ea grauissima atque enigmatica extiterint: at si discesserit, donec iterum ad eam redeas, non est vnde Dei gratiam iterum & iustitiam resumas. Eam, inquam, salutis fundamentum agnosce, sed & humilitatem etiam fundamentum reputa, quatenus mentem tuam Deo & Ecclesie subdit, vt te in disciplinam eius dedas, & animum pusillorum in Christo, quibus paratum est regnum cælorum, facit vt non respuas, neque contempnas.

Christum Seruatorem nostrum esse Humilitatis Magistrum.

CAPVT III.

ILIVS Dei, carne nostra tectus, ac humana natura velatus, ad hoc venit in mundum, vt nos ab omni peccato liberaret, & omnem honestatem virtutemque doceret. Ideoque inspirante Deo, ac Patre eius, ab hominibus absolutè, & sine aliquo addito præceptor vocatus est, vt ipsum nomen asstueret eum ad hoc nobiscum fuisse conuersatum, vt non hanc, aut illam virtutem nobis traderet, sed vniuersarum virtutum doctrinam instillaret. Eandemque nuncupationem illi sacræ pagine vtriusque fœderis indiderunt, vt eum vniuersæ disciplinæ Christianæ doctorem esse monstrarent. Isaias enim ait: Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus. Testem & ocularem Christum vocat, qui Deum viderit: Ducem, quia saluandos præit, & in æternas mansiones ducit: & præceptorem, quia eos omnem iustitiam efficaciter docet. Et ipse Dominus ad Ioannem effatus est de se: Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiã; omnes, inquam, virtutis actiones, vt homines ex totius perfectionis magistro, non vnã tantum, aut aliam, sed cunctas addiscant. Per Moysen quoque scriptum est: Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, &

A custodiat in via, & introducam in locum, quem parauit. Nam & iste Angelus, id est, nuntius missus à Patre, secundum Cyprianum, non est alius quam Christus, qui venit nota facere nobis quæcumque audiuit à Patre suo. Cui concinit Augustinus dicens: Qui ergo dixit, nomen meum est in illo Iesu, ipse est verus Iesus, rector, & ductor populi in hæreditatem vitæ æternæ. Ob hanc autem causam Dominus via vocatus est; quia dum eius monitis acquiescimus, & exempla virtutum sequimur, in cælum euolamus. Ego, ait ipse, sum via. Dauid quoque de eo ad Patrem loquens: Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutem tuam. Quid times? inquit Augustinus, ipsum Dominum loquentem introducens. Per me ambulas, ad me ambulas, in me requiescis. Quid ergo ait, cognoscamus in terra viam tuam, nisi, cognoscamus in terra Christum tuum? Ipse itaque, qui non pars viæ, sed tota via: qui non pars veritatis aut vitæ, sed tota veritas, aut vita est; non alicuius partis perfectionis aut virtutis, sed totius virtutis ac perfectionis magister est. Verè enim Dominus solus Dux populi sui est, & non est cum eo Deus alienus. Oporteret autem alium ducem cælestis itineris quærere, si vnum tantum genus virtutis ipse nos doceret, & non omnes ad perfectionem necessarias ostenderet.

B Et si verò hoc ita sit, aliquid magnum & excellens dicimus, cum Christum humilitatis magistrum vocamus. Quod sanè ipsiusmet Domini assertio fateri compellit. Nam & ille speciali quadam ratione se præceptorem humilitatis exhibuit, cum ita loquutus est: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Et cum iterum dato in lotionem pedum discipulorum insigni humilitatis exemplo, dixit: Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Quare ergo Christus omnium virtutum Magister, speciali ratione humilitatis est Magister? Quia ab ipso momento incarnationis suæ, vsque ad extremum halitum vitæ suæ, perpetuò humilitatem docuit, quia eam illustrissimis exemplis & aperitissimis verbis prædicauit; quia ad hoc venit in mundum, vt opus eximie humilitatis exerceret: quia omne, quod ipse est, & quod per merita sua hominibus lucratus est, humilibus corde promisit. Vt autem hoc intelligas, o lector, apud te cogita, doctorem aliquem magnum, ac omnium scientiarum peritissimum, ex longinquis regionibus ad scholas alicuius academice venisse, qui se, & magistrum Theologiæ nominet, & Theologiam perpetuò doceat, licet aliquando oblata occasione alias quoque scientias exponat, qui habitu & gestu, & (quod magis est) vitâ se Theologiæ magistrum, nempe humilem, cautum, & mundi contemptorem, ac legis diuinæ obseruatorem ostendat, qui demum vniuersa, quæ possidet, discentibus à se Theologiam, promittat. Quis ambiget hunc speciali ratione esse Theologiæ præceptorem, licet alias etiam scientias profiteatur, & doceat? Sed quid si alias scientias doceret, vt Theologiæ intextas, vt ei seruientes, vt ad eius perfectionem & absolutissimam cognitionem adiuuantes? certè iam nullus esset ambigendi locus, quin ipse Theologiæ magister esset præcipua ratione nominandus. At quid denique esset, si hic doctor ita Theologiam traderet, vt qui eam ab eo non disceret, nihil omnino aliarum scientiarum ab eo posset discere? An iam dubitares ei nomen Theologi aut magistri Theologiæ concedere, & hoc titulo tanquam præcipuo eum exornare? Non, vt opinor. Sed hæc omnia in Christum quadrant, propter quæ speciali ratione magister humilitatis dici debeat, licet alias etiam virtutes edoceat.

C **D** **E**

Cyp. 2. ad Quir. c. 1.

Aug. 16. contra Faust. c. 19.

Ioan. 14. 6. Psal. 66. 3. Aug. 16.

Deuter. 32. 12.

Matth. 11. 19.

Ioan. 13. 15.

Cæsar. hem. 11.

Cor. 3. 11.

Isaia 55. 4.

Matth. 3. 15.